

in zulk een geval is er ook geen maal, geen diach, geen maaltijd geweest; was het gezellig verkeer of het aanhooren van toespraken hoofdzak; en strekte het rondzien alleen om dorst en honger te voorkomen. En toch, dat is het eigenlijk wat er in de meeste niet-Calvinistische kerken van het heilig Avondmaal is gemaakt. In de Roomsche kerk gaat een ieder de trap van het altaar op en ontvangt als communie van den priester een klein oblaat. In de Engelse Bisschoppelijke kerk gaat het evenzoo, dat men neerknielt voor het hek van het altaar, en in die knielende houding zich een stukje brood en een teg wijns laat reiken door den geestelijken. In de Luthersche kerk is het of een tafel of een soort altaar waar men toetreedt, om staande of knielende te communiceeren. En elders draagt men dan brood en wijn weer door heel de kerk rond, terwijl een iegelijk op zijn plaats blijft zitten.

Watanleiding tot deze vervorming van het heilig Avondmaal gaf, was oorspronkelijk echter niet de zucht der hiërarchen, om als offerende priesters op te treden. De aanleiding was doodeenvoudig een practische moeilijkheid, die ook door onze Calvinistische Avondmaalsviering nog volstrekt niet overwonnen is. Deze moeilijkheid bestaat namelijk in het groot aantal van de geloovigen. Is dit nog klein, gelijk in de eerste Christengemeenten, dan kunnen allen nog in één zaal geborgen worden en aan één diach saam aanzitten, zooals dit thans in enkele dorpen nog zou kunnen. Maar als het getal der geloovigen die aanzitten tot honderden uitdijt, wordt de zaak moeilijker, en bijna ondoenlijk zoo die honderden tot duizenden en tienduizenden worden. Wat men dan nu voor in de plaats stelde, dat achtereenvolgens telkens groepjes van 80 of hoogstens 100 personen, na elkander aan dezelfde tafel zouden gaan aanzitten, is natuurlijk slechts een redmiddel in den nood, maar waarbij veel van het stichtelijke, aangrijpende en symbolische te loor gaat. Slechts enkelen zitten dan saam aan, en niet meer de geheele gemeente. Dat tien-, twaalfmaal herhalen van dezelfde plechtigheid met altoos af, en eindigt met den plechtigen indruk te verzwakken. En de korthed van tijd dringt dan tot zekere gehaastheid. Immers enkele minuten zit men aan, langer niet; en dan moet men weer voor anderen plaats maken. Ook zonder nu te rekenen met het lange wachten en vele dringen wat deze wijze van doen met zich brengt, is er dus in deze manier van Avondmaalvielen nog altoos iets dat onbevredigd laat, en blijft nog altoos het ideaal onbereikt, om de geheele schare der geloovigen, zonder jacht of haast, stil en rustig aan één gemeenschappelijke diach te doen aanzitten. Dit nu heeft toen aanleiding gegeven, dat men eerst niet meer aan den Disch ging aanzitten, maar er bij stond; sodoor men half loopende aan den disch deelnam; en eindelijk dat heel de disch verdween, en in een uitreiken van brood en wijn, straks van brood alleen, door den priester vervangen werd. Men verhefte zich als Calvinist dus tegenover de Lutherschen en Episcopalen niet al te zeer, alsof het bij ons reeds alles toeging gelijk het behoorde, en alsof er voor hun afwijking geen aanleiding had bestaan. Maar ook bij de erkentenis, dat onze wijze van Avondmaalsviering nog steeds gebrekkig blijft, late men zich toch nimmer dezen roem nemen, dat onze Calvinistische vaderen door de Tafel, in eigenlijken zin, weer in het midden der Gemeente aan te richten, de grondgedachte van den heiligen maaltijd weer hersteld hebben. Die grondgedachte mag dan ook niet losgelaten, en tenmaal beter een Calvinistische Avondmaalsviering met veel ongerief, dan een Avondmaalsviering waarbij het maat als zodanig te loor gaat. De geloovigen die tot het Avondmaal naderen, zijn geen onmondige kinderkens, die door den priester moeten gevoed worden, en daartoe voor hem nederknielen; en ook zijn ze geen bedelende personen, die door de milddadigheid van den priester moeten onderhouden worden. Neen, ze zijn geloovigen, leden van het Lichaam des Heeren, die zelve daarom toetreden, om den dood des Heeren te gedenken, en om dit te doen niet hoofd voor hoofd, of de rij af, maar als één geheel. Een brood is het, zoo zijn wij velen één lichaam. Maar eigenlijk moest dan ook geheel de schare der geloovigen, voorzoover ze onder één kerkeraad leeft, gelijktijdig aan één tafel gaan aanzitten, en saam, op hetzelfde oogenblik, als broeders en zusters van één gezin, het brood en den wijn nemen. Zelfs de aanrichting van meer dan één Avondmaal in onderscheidene kerkgebouwen, breekt deze eenheid en doet daarom altoos aan den volen indruk te kort. Maar ook waar in zeer talrijke gemeenten aan deze splitsing naar kerkgebouwen niets te doen is, ware het toch hoog gewenscht, dat althans in hetzelfde kerkgebouw éénzelfde diach allen, en dat wel te gelijker tijd, vereenigen kon. Waaruit voortvloeit, dat de toegel altoos moet zijn, om de tafel zoo groot mogelijk te nemen, opdat de repetitie der tafels zoo klein mogelijk zij; alsook dat bij de splitsing in onderscheidene tafels de indeeling in tafels voor mannen en vrouwen, voor ouden en jongen, en vooral die voor meer en minder aanzienlijke personen, niet alleen geen zin heeft, maar zelfs moet afgekeurd, dat een vader en moeder met hun zoon en dochter tot het heilig Avondmaal komende niet eensaam kunnen aanzitten, maar aan een vrouw, broeder en zuster apart moeten gaan is met de grondgedachte van het Avondmaal in strijd. En dat er, gelijk in de meeste plaatsen, eerst ruim baan wordt gemaakt voor de heeren en dames, om daarna de meer eenvoudige gemeentelieden te laten toetreden, is bij het heilig Avondmaal een simier te vergeelijken wereldsch verschijnsel. Het volmaakte zal daarom op aarde in onze beperkte toestanden wel niet te bereiken zijn, maar zaak is het dan toch, dat

de grondgedachte van het Sacrament des Avondmaals zoveel mogelijk gebedruid en bewaard blijve, en die grondgedachte nu is dat het Avondmaal voor alle dingen een maal blijve, en dat bij dat maal de gemeente aanzitte, gelijk ze in Christus is, in wien niet is man noch vrouw, rijk noch arm.

KUYPER.

„Deze is aldaar geboren.“

De Heere zal hen rekenen in het opschrijven der volken, zeggende: Deze is aldaar geboren. Psalm 87: 6.

Als ge aan uw Doop denkt, denkt ge vanzelf aan uw geboorte, die vlak daarachterligt. Want ja een zeer enkele wordt pas op later leeftijd gedoopt, maar voor de breede schare der Christenheid valt geboorte en Doop bijna saam. Lang zelfs deed de Doopactie dienst voor wat men nu noemt de „acte van geboorte“.

Nu waart ge in uw geboorte al zeer lijdelijk. Ge werdt geboren uit uw moeder, ge waart gegeneerd door uw vader, een teedere zorge omringd u en omringde u, toen ge voor het eerst uw oog ontloot voor het licht der zon; maar gij deedt zelf niets.

Denkt ge nu aan die ure wel eens terug? Misschien niet uit u zelven, maar dan toch aan de hand van David, den man Gods? Want David dacht wel aan die wonderde ure zijner geboorte. Herinner u maar wat hij in Psalm 22 zong: „Gij zijt het immers die mij uit den buik hebt uitgegaten; die mij hebt doen ver- trouwen zijnde aan mijner moeders borsten. Op U ben ik geworpen van de baarmoeder af; van den buik mijner moeder aan zijt gij mijn God.“

Ja, zelfs achter zijn geboorte placht David in de ontfermingen zijns Gods terug te dringen, en zoo zong hij in Psalm 139: „Ik loof U, omdat ik op heel vreemde wijzen wonderbaarlijk gemaakt ben, en als een borduursel gewrocht ben in de nederste deelen der aarde. Uw oogen hebben mijn ongevormden klomp gezien; en alle deze dingen waren in uw boek geschreven, de dagen toen zij geformeerd zouden worden; toen nog geen van die was.“

Zoo gaat dus David zeer ver terug. Hij ziet zichzelf als kind in Isai's huize meekringen in het loflied, en betijgt: „Uit den mond der kinderen en der zuigelingen hebt Gij U lof bereid.“ Hij denkt terug aan de weken en maanden toen hij als zuigeling zoo in stil vertrouwen aan de borst van zijn moeder lag te genieten, en belijdt dat God dit vertrouwen in hem als klein wicht gewrocht had. Hij denkt aan het eigen oogenblik toen hij uit zijn moeder geboren werd, en zegt dat niet de vrouw, maar eigenlijk God hem heeft uitgegaten. Hij leeft, achter die geboorte, terug in de maanden, toen zijn moeder hem onder haar hart droeg, en ziet nu hoe Gods oog waakte over zijn ongevormden klomp; ja hoe toen niet zijn moeder, maar God hem in zijne moeders schoot als een keurig borduursel toebereidde. En ten slotte gaat hij zelfs tot achter het oogenblik zijner ontvangenis terug, tot achter den tijd dat zelfs zijn vader en moeder er nog niet waren, en leest nu in het boek van Gods raadsbesluiten, hoe daarin alles reeds vaststond, eer nog iets geformeerd was, ja toen nog geen van die dingen er waren.

Is dat nu iets exceptioneels voor David geweest?

Natuurlijk niet. Veleer zong hij alles wat hij van zijn kind-zijn, en zijn geboorte, en het bestel Gods achter zijn geboorte jubelde, op grond van de wetenschap, dat het zoo bij ieder kindeke toeging, dat geboren werd. Dus ook bij u.

Toch kon het zijn, dat gij dusver te traag van geest waart, om zoo diep in uw eigen verleden terug te dringen, en vooral om in dit diepe verleden nog de ontfermingen uws Gods op te merken.

Voor de meesten reikt de herinnering van hun eigen verleden niet zoo ver.

Zoo ongeveer weten ze van een tijd, toen ze naar school gingen; maar wat achter het zesde zevende jaar ligt, rekent in de herinnering der meesten ternaauwrood mee. Aan de kraamkamer, waarin ze zelf het kraamkindeke waren, hebben slechts zeer weinigen gedacht. Zelfs al ontmoeten ze later hun eigen bader, dan komt het nog niet in hen op, om terug te denken aan den tijd, toen ze zelf de moedermerk indronken. En al keerde ook nog zoo dikwijls uw geboortedag terug, wie is er, die ooit met heilige vreeze terugdacht, zooals David, aan het oogenblik toen zijn aanzijn op deze aarde begon; om nu nog niet eens te spreken van wat achter die geboorte ligt, en wat valsche en onvrime kiesheid beter acht te vergeten.

Doch daardoor komt uw geloof dan ook scheef te staan.

Want uw geloof kan uiteraard niet verder in uw verleden teruggelien, dan de herinnering, de heldere gedachten van uw verleden gaat. En door die zeven eerste jaren van uw leven in het donker te laten schuilen, schuilt dus ook voor u in het donker, al wat uw God reeds die eerste zeven jaren van uw leven voor u deed.

En daarin nu was David vromer en oordeelde hij u.

De drang om zijn God te loven, spande zijn ziel, en daarom mocht niets aan de vergeetheid prijs gegeven, waarin de liefde van zijn God voor hem uitblonk. En overmits nu die liefde van zijn God voor hem nooit zoo teeder, zoo alomvattend en zoo onverdiend was geweest als juist in die eerste levensjaren, daarom kon hij er niet van zwijgen, maar galmde den lof des Heeren uit, en riep u en mij, en een iegelijk mensch op, om den Allerhoogste ook voor de eerste liefde den lof en de eere te geven.

Neen, uw God is niet pas op uw zevende of achte jaar tot u gekomen, maar had reeds jaren van teedere liefde aan u besteed, toen gij voor het eerst zijn heiligen naam loerdet stamelen.

Gods liefde is uw kennis van zijn liefde jaren lang voor geweest. U voor geweest juist in die jaren, toen er in u nog geen gebed en nog geen vroomheid was, en toen gij nog nooit iets voor uw God hadt kunnen doen. Ja, u voor geweest juist in dien teedren tijd van uw leven, toen ge geheel hulpeloos, geheel machteloos, zonder een zorgende liefde die u voor- kwam en u omringde, kort na uw geboren worden, reeds een kind des doods zoudt zijn geweest.

En zeg nu niet, dat ge daarvoor uw moeder hebt gedankt, of uw vader wedeliefde hebt vergolden; want daarmee zijt ge er niet van af.

Of wie was het die uw moeder die teedere liefde voor u inboezemde, en uw vader voor u waken deed? Hun aard, hun natuur, hun hart, zegt ge; en ge zegt wel, maar nu, antwoord verder: Wie schiep hun dien aard in, wie begiftigde hen met die natuur, wie was het die in hun hart die liefde voor hun kind wekte? Was het niet God de Heere? En onthoudt ge dan Hem zijn lof niet, zoo ge bij vader en hij moeder staan blijft, zonder achter heiden ook naar de liefde van uw Vader in de hemelen door te dringen?

En zegt ge, dat er in uw jonge leven dan toch niets was, waarin rechtstreeks de liefde van uw God uitkwam, spreekt ge u ook dan niet voorbij?

Of zijt ook gij dan niet gedoopt geworden? En toen ge gedoopt wierdt, was het toen de Heere der heerlijkheid niet, die rechtstreeks toonde met u, als klein en hulpeloos wicht, een bemoeienisse van genade te willen hebben? Maar zoo gaat het in ons onnadenkend leven.

Omdat we er ons zelven niets van herinneren, rekenen we niet ons leven uit de eerste reeks jaren van ons aanzijn niet; en omdat we niet de eerste levensjaren niet rekenen, rekenen we ook zoo bijna nooit met onze eigen Doop.

Wel met den Doop. Ook met den Doop van anderen. Vooral met den Doop van onze eigen lievelingen. Maar met den Doop, die aan ons zelve is toebediend, och, zoo weinig!

En toch, ook daarmee onthoudt ge Gode zijn eere.

Want dat ge als klein kindeke gedoopt wierdt, was toch alleen omdat ge „aldaar geboren zijt“, zooals het in Psalm 87 heet, i. w. op de erve van Gods heilig Genadeverbond. Van Sion zal gezegd worden: *„Die en die is daar geboren en de Allerhoogste zelf zal ze bevestigen.“* En de Heere zal ze rekenen in het opschrijven der volken, zeggende: *„Deze is aldaar geboren.“*

Laat nu den dieperen zin van dit lied der Korachieten een oogenblik rusten, en neem er alleen deze gedachte uit op, hoe reeds het geboren zijn op de erve des koninkrijks u een rijken zegen, en o. a. den zegen van uw Doop bracht.

Ook gij hadt toch evengoed kunnen geboren zijn in Soedan of Tombokto, om, als slaaf of slavin verkocht, in harden dienst en in gansch troostelooze heidense donkerheid uw aanzijn te slijten. Gij hadt het levenslicht kunnen zien onder de Rokkanezen of de Zoeloes. Ge hadt kunnen geboren worden in een land en bij een volk, waar zelfs de naam van Christus niet bekend was.

Reeds in dat éne feit, dat ge hier geboren zijt, ligt dus reeds een rijke genadebeschikking. Niets onderscheidde u nog, en niets kon u nog onderscheiden, want ge waart er nog niet, en komt dus nog in niets beter zijn dan zulk een zwart, heidensch negerkind. Zoo ooit een genade onverdiend en ongebonden was, en u Gods vrijmachtige, soevereine beschikking toont, dan was dit u geboren worden in een kring, waar zijn Verbond zich zegenend over u uitbreidde.

En daarom ging David tot achter zijn geboorte in dat eeuwige welbehagen terug.

Alle deze dingen waren in zijn Boek geschreven, eer ze geformeerd zouden worden, toen nog geen van die was.

Door niets wordt men dan ook zoo beslist gereformeerd als door op eigen geboorte te zien en achter eigen ontvangenis terug te gaan.

En de vijand van Gods waarheid apelt er in, dat toch ook zoovele Gereformeerden meedoen aan de zonde; om Gods weldadigheden in, voor en kort na hun geboorte zoo weinig te gedenken.

O, Dacht ge maar meer aan uw eigen Doop; want in dien Doop schittert die zorge Gods voor het nog willoos, sprakeloos en hulpeloos kindeke zoo goddelijk schoon. In dien Doop liggen als in een bundel al de stralen zijner goddelijke ontferming voor het jonge wicht saamgevat.

Niet alsof iemand die niet op het erf geboren was, er niet kon komen, noch ook alsof wie er wel geboren was, er zeker kwam. Ook hierbij toch gaat het diepsinnige woord van den Prediker door: „De één komt uit het gevanghuis om koning te zijn, en een ander, die in het koninkrijk geboren is, verarmt.“ Zoo toch zal het ook hier zijn. Er zijn geboren Heidenen, die uit het gevanghuis naar het Koninkrijk van Christus komen, en er zijn geboren Koninkrijken, die uit den rijkdom Christi in de geestelijke armoede van het Heidendom terugvallen.

Ook ten deze overdrift men dus niet.

Maar dit neemt het feit niet weg, dat stellig negen tienden van Gods kinderen reeds in hun geboorte de genade ontvingen, dat ze geboren werden in de banden van het Genadeverbond, op de erve des Koninkrijks, in den glans van een hemelsch licht.

Dat goddelijk privilege nu viel ook u ten deel.

Van dat privilege is uw Doop u het teeken geweest, en daarom moet ge uw Doop u levenslang herinneren.

„Aldaar geboren“ buiten uw wil, buiten uw weten, buiten u toedoen; maar krachtens het willen, met het weten, door het doen van uw God.

En daarom zijt ge gedoopt geworden.

KUYPER.

Amsterdam, 31 Oct. 1890

Door HH. Deputaten, die van Christelijke Gereformeerde zijde voor de zaak der vereeniging van beide reeksen kerken zijn aangewezen, is de circulaire der Leeuwarder Synode thans aan de kerkeraden rondgezonden.

Deze toezending ging verzeld van een beaangrijkschrijven, waarop we de aandacht vestigen, en waarvan we het tweede deel hierover nemen.

Na kortelike den loop der gewisselde schriften gevolgd te hebben, verklaart dit schrijven de bedoeling der voorloope Synode te Leeuwarden aldus te verstaan:

Die bedoeling is geene andere dan deze. De Synode der Ned. Ger. Kerken is en blijft nog altijd bereid, om de onderhandelingen over de vereeniging op grond van de Concept-akte te hervatten, voort te zetten en tot een goed einde te brengen. In zooverre neemt zij van het vroeger gestelde niets terug en blijft zij de Concept-akte handhaven als omschrijving der

wijze, waarop de vereeniging van harte door haar wordt gezocht en begeerd.

Maar toch bood de Voorloope Synode te Leeuwarden ons een ten deele nieuwe grondslag. Zij had toch den indruk bekomen, dat het met de Vereeniging op grond der Concept-akte niet gaan zou en dat de onderhandelingen op die klip stooten zouden. Daarom verklaart zij zich nu bereid, om de onderhandelingen geheel van nieuws te beginnen en het initiatief daarbij aan onze Synode als de oudste in rechten over te laten.

De bedoeling van de Leeuwarder Synode is dus niet deze, dat de Christ. Ger. Kerk en de Ned. Ger. Kerken terstond, na over en weer instemming betuigd te hebben met belijdenis en kerkenorde, zonder voorafgaande regeling, in klassieke en provinciale vergaderingen zouden samenkomen, om dan in deze vergaderingen de bestaande ongelijkmatigheden te ver- effenen. Zulk een wijze van handelen zou inderdaad ernstig gevaar met zich brengen van nog grooter verwijdering en nog diepere scheuring. Zoo is door sommigen het schrijven der Leeuwarder Synode opgevat. Het antwoord echter van de Deputaten generajda verklaart uitdrukkelijk, dat dit de bedoeling der Synode niet was.

Maar hare intentie was deze, dat op grond van de eenheid in belijdenis en kerkenorde, vooral tusschen de Synoden beiderzijds zou worden overeengekomen en dat de samen- komst op klassieke, provinciale en generale vergaderingen eerst volgen zou, na voorafgaande uit-den-weg-neming van wat eene goede en practische vereeniging in den weg stond.

En omtrent deze aldus opgevatte bedoeling spreekt de circulaire zich dan in dezer voege uit:

Groot verschil met den gang van zaken, in de Concept-akte voorgesteld, geeft dit niet. Alleen dit onderscheid is er, dat nu onze Synode eens met een voorslag van vereeniging komt en de wijze omschrijft, waarop zij deze mogelijk en wenschelijk acht. De Synode der Ned. Ger. Kerken wil dan, met terzijdestelling der Concept-akte, daarop ingaan, indien maar niets wordt aangeboden of voorgesteld dat met de belijdenis of met de kerkenorde der Gerf. kerken in strijd is.

Daarmede wordt onze Christ. Gerf. Kerk uitgenoodigd en opgeroepen tot een ernstige taak. Aan haar als de oudste in rechten wordt het opgedragen, om te zeggen, in welken weg en op wat wijze zij vereeniging wenscht. De Ned. Gerf. Kerken willen het dimal geheel aan onze Synode overlaten om te bepalen, hoe en op wat manier, altijd echter in overeenstemming met belijdenis en kerkenorde, vereeniging wordt begeerd en mogelijk geacht.

Aan deze taak nu meenen de deputaten der Christ. Gerf. Kerk, dat onze Synode zich niet mag of kan onttrekken. Als de oudste, heeft zij het recht, maar veelmeer nog den plicht om in deze zaak het initiatief te nemen, en hartelijk naar een weg van vereeniging te zoeken. De overtuiging moet daarbij op den voorgrond staan, dat Kerken met éne belijdenis en regering niet gescheiden naast elkaar mogen blijven bestaan. Er moet aan de vereeniging zoolang worden gearbeid, totdat zij tot stand komt. Wij mogen eerder niet aflaten. Wij zijn dan aan de eenheid der belijdenis, aan het gezonde leven der Kerken, aan de uitbreiding van het Koninkrijk Gods in deze landen verplicht.

Naar ons oordeel, zal het dus de roeping der volgende Synode wezen om te bepalen in welken weg en op wat wijze zij vereenigen kan met de Ned. Gerf. Kerken. De vraag mag daarbij zeker niet wezen, wat wij, als ware het een commercieel onderhandeling, kunnen verkrijgen, maar wat wij, om 's Heeren wil, niet mogen loslaten als eisch en voorwaarde ter vereeniging. Het is niet de kwestie, om een hoog of een laag bod te doen; maar wel hebben wij naar zulk een weg en wijze van vereeniging te zoeken, dat wij daarin de gunste des Heeren en het heil der Kerken verwachten mogen.

De deputaten hopen dan ook, dat de missie der Leeuwarder Synode, die deze week verzonden wordt, in dezen geest door de kerkeraden overwogen worde.

Moge de Heere in rijke mate zijnen zegen gebied over deze nieuwe poging ter vereeniging.

Vergiesen we ons niet, dan zal deze circulaire bij beide reeksen kerken een goeden indruk maken.

Komt nu de Leeuwarder Synode der Chr. Gerf. kerk wat vroeg in het jaar bijeen, dan zou misschien nog de voorloope Synode van Den Haag zich in beginsel over de in te zenden voorstellen kunnen uitspreken.

Althans mede met het oog hierop is bepaald, dat deze derde voorloope Synode, ditmaal bij uitzondering, pas in September saam zou komen.

Maar dan ligt er, als de zaak slagen zal, werk voor den boeg.

Vooraf voor de Synode der Christ. Gereformeerde kerk.

Rekent men bij zijn actie in de Reformatie der kerk wel overal genoeg met de onbetwistbare eischen van een kerkelijk instituut?

Soms zou men het betwijfelen.

Vaak toch heeft het al den schijn, alsof men tot reformatie der kerk overgaande, in den waan verkeert, dat de kerkeraad over de leden zijner kerk naar eigen goedvinden kan beschikken, en alsof hun eigen keus van beslissing hierbij zelfs geen oogenblik in het spel komt.

En dit nu zou toch een fout zijn.

Immers hoe ontstaat het instituut eener plaatselijke kerk?

Altoos zoo, dat in een stad of dorp, waar de Christus dusver nog geen belijders had, nu door aantreking met andere plaatsen, of door zending uit die andere plaatsen, eenige personen tot de belijdenis van den Christus gebracht worden. Is het toch eenmaal hietoe gekomen, dan is er een deel van de kerk van Christus in die plaats zichtbaar geworden, en ontstaat van zelf behoefte, om dit zichtbaar deel van Christus' kerk ook als kerkelijk instituut in zijn voegen te zetten. En is men nu niet Roomsche, maar Gereformeerde, dan zal dit instituut van dit deel der zichtbare kerk wel met behulp van elders reeds ge-

vestigde kerken toegaan, maar de daad zelve zal toch altoos voortkomen uit de wilsuiting en de actie der nieuwe belijders, die in dat dorp of in die stad gewonnen zijn.

Zij komen, onder welke leiding dan ook, bijeen. Zij doen verklaring van hun gemeenschappelijke belijdenis. Deze gemeenschappelijke belijdenis is de drang tot en de grond van hun samenwerking. En uit deze samenwerking wordt nu het instituut geboren, doordien een kerkeraad verkozen en een kerkenordening ingevoerd en kerkenverband aangegaan wordt.

Men kan en mag dus, zoodra er sprake is van het instituut eener kerk, deze vrije wilsuiting der leden niet wegdenken. Zonder haar toch komt er geen instituut, of het moet een instituut in Roomschen zin zijn.

Doch hieruit volgt dan ook, dat het kerkelijk instituut als zodanig duurzaam aan deze keuze der leden gebonden blijft. Saam machtigen ze in hun kerkenordening den kerkeraad, om nieuwe leden in dit instituut op te nemen, of ook ontrouwe leden van de gemeenschap van dit instituut uit te sluiten. Natuurlijk niet alsof deze leden in Pelagiaanschen zin deze macht uit zichzelf op den kerkeraad zouden overdragen, maar zoo, dat deze macht door Christus in zijn kerk gelegd is, en dat zij, als uitmakende de kerk van Christus, nu voorts in opgemelden zin handelen.

Doch dit is niet al.

Immers er volgt ook uit, dat een iegelijk die in een kerkelijk instituut leeft, persoonlijk vrij is om zijn band met dit instituut te verbreken; en zelfs, zoo hij voor zijn conscientie niet meer aan de conditien van dit instituut kan voldoen, gehouden is zich er uit terug te trekken.

Dat loochenaars van den Christus, en zelfs verklaarde atheïsten, nog altoos als leden van een „kerkelijk instituut“ staan ingeschreven, is verzakking van goede trouw, klinkklare oneerlijkheid en stuitende onop-rechtheid.

In het afgetrokken kan dus nooit aan eenig lid van een kerkelijk instituut het recht worden betwist, om te zeggen: „Ik wensch niet langer als lid van uw instituut gerekend te worden.“

Want wel volgt hieruit niet, dat de kerkeraad daarom hem dadelijk in het geveel moet komen, en hem met koele hand moet schrappen. Veel eerder zal de kerkeraad in den regel allerlei pogingen aanwenden, om hem van de geestelijke afdwaling die hem tot dit besluit bracht, af te brengen. Maar stel, de kerkeraad slaagt hierin niet; de patiënt blijft bij zijn besluit en verklaart van dezen oogenblik af zijn band met het instituut als verbroken te beschouwen; dan blijft voor den kerkeraad, ook al laat hij hem voor de conscientie nog niet los, en al blijft hij nog uitzien naar een latere gelegenheid, om hem weer terecht te brengen, toch voor het oogenblik niet anders over, dan hierin te berusten.

Dwangmiddelen staan aan den kerkeraad niet ten dienste, en zou hij toch niet mogen aanwenden. En als dus het bedoelde lid weigert iemand of iets van kerkeraadswege voortaan te zijn huize te ontvangen; weigert aan eenige oproeping gehoor te geven; en weigert aan zijne kerkelijke verplichting voortaan te voldoen; dan mist de kerkeraad voortaan elk institutioneel recht, om hem ook daarna nog te behandelen, als iemand die krachtens zijn wilsverklaring van zijn instituut lid was.

Met opzet laten we de geestelijke zijde der zaak thans rusten, en bespreken ze enkel formeel. En dan is het o. i. zonneklaar, dat een kerkelijk instituut, dat geboren wordt uit vrijwillige toetreding, formeel geen nakoming van verplichtingen meer kan eischen van iemand, die zijn samenwerking met dit instituut opzegt.

Dat men zijdelings ook reeds door den heiligen Doop tot dit instituut behoort, doet ten deze niets af.

Dit toch is een stipulatie, die, nu weer formeel gesproken, door de leden van het instituut, bij zijn oprichting gemaakt is, t. w. dat, krachtens hun belijdenis, niet alleen zij zelve in het volle genot zouden treden van de rechten die het instituut gaf, maar dat ook hun kinderen, na door den heiligen Doop verzegeld te zijn, als ten deele behorende tot het instituut zouden gerekend worden, en dat deze, na tot het heilig Avondmaal op persoonlijke belijdenis te zijn toegelaten, gelijke rechten zouden bezitten als zij.

Maar toch was altoos in deze stipulatie begrepen, dat het instituut de genieting van de volle kerkelijke voorrechten, d. i. de deelneming aan het heilig Avondmaal en het bekleeden van het ambt der geloovigen, slechts aan zulke kinderen zou geven, die, tot jaren van onderscheid gekomen, ook persoonlijk zouden belijden, en persoonlijk gelijke stipulatie aangaan.

Brengt nu de kerkeraad (gelijk bij Reformatie altoos het geval is, zoodra die Reformatie ook de kerkregering betreft) zekere verandering in den grondslag van het instituut te weeg, dan spreekt het van zelf, dat de kerkeraad dit zijnerzijds nooit anders doen kan, dan als geldende voor allen en een iegelijk, die leden van het instituut waren op het oogenblik, dat hij tot Reformatie overging; en het is dit wat men bedoelt en terecht bedoelt, zoo men zegt, dat de kerkeraad van Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en elders, het kerkelijk instituut niet konden reformeeren, dan voor de geheele gemeente, die in het dusver bestaande instituut besloten was.

Maar, en dit is wel eens te veel uit het oog verloren, al is het volkomen waar, dat de kerkeraad een bestaand instituut niet kon reformeeren, dan in de onderstelling dat die nieuw geschapen orde van zaken voor allen geldt, die tot het instituut behoorden; het is even waar, dat de leden die dit instituut uitmaakten vrij blijven, om al of niet met deze vervorming vrede te nemen,

en zoo hebben stituit,

De k zijn ke blik der telde, e de zegen en herv kennen hierin 175,000 vervoeg was de k geven e de vrije om al vormde gedrags

Bleek of mee deze nie en dat a vorm ge wijs ook door de raad ver meel ge doen ge In een dat dese toegelich

De he terdam onderwij hebben met onz De uit len naar waarvan toonden, voor in d van deze derlandse Dit is beterlig. Nu to van het e deze Ver men. Slet want ge of op ke lidenis te in deze ons begin lig is. Ook z niet. Nu toe in wat ze menten, e heel het glippen l Belijdenis legt, hoor niet.

Dat vo En dan zonderling voeding h bod en vi Immers Geloofsaar baard h Wat zij de Drie Fe als grond beter the heeren uit Toorenent Hij was zelf opend baar onde der Christ

In som de vraag dat bij de ningen en Kas wierd Op zij kan het van Kerke deel doen van meer Veel he wie geen i ministratie bijna niets rekeningen Het go boekhoudi tekening Het reglen is zoo go zeer geruin zullen dan zijn, en zo gaan, voor teeren ku toch ook tief gebied. Men stel nazien niet Alleen i zijde kun prikkel voo zorgen dat zeer in he voor de to Slechts n opinien ov Recht on natuurlijk d niet aan de dig voor d visitatoren i rekening fia Alleen k atuur der i kan hebben het veeleer visitatoren i ten stellen. Kwaad k